

הכריעו שידי הכהנים תהיינה בגובה ראשיהם דווקא. בס' נז' דן המחבר בשאלה שהתעוררה עם חידוש היישוב היהודי בארץ ישראל לפני למעלה ממאה שנה, איך להתייחס בדורנו לאיסור שגזרו חז"ל בחומרה רבה שלא לגדל בהמה דקה בארץ ישראל. אחרי שהוא מביא דעות לכאן ולכאן הוא מצטט את התקנות של המושבה פתח תקווה שנתקנו עם היוסדה על פי דעתו של מהר"ל דיסקין זצ"ל: 'קיבלנו בדרך תקנה לוותר איש לאחיו, והרשות נתונה לכל אחד לגדל כבשים ולא עיזים'... סימן שלדעתו האיסור קיים בזמן הזה, ורק מחילה הדדית עשויה להתיר אותו. למסקנה קובע הרב אפשטיין שבימינו אין לאיסור על מה לחול, מפני שאלו שמגדלים בהמות דקות חייבים על פי החוק לרעות אותן דווקא במקומות ובזמנים מסוימים או להאביס אותן בדירים פרטיים אחרת הם ייענשו, כך שאין חשש לנזק מבהמות אלו יותר מכל נזק אחר, ולא על מציאות כזו גזרו חז"ל. ברכות לרב אפשטיין על קבלת פרס כץ לשנת תשפ"ב כנ"ל, ואיחולי הצלחה בהמשך דרכו התורנית.

ים ודרום ירשה. גבולי ארץ ישראל הנאמרים בתורה, תחום עבר הירדן ודין הערבה, גבולי עמי הכנעני שניתנו לאברהם, ותחום עולי בבל. ביאורים ועיונים, בצירוף מפות ותרשימים ונספחים. בנימין ברוך קרלנשטיין, מודיעין עילית, תשפ"ב. 15+תקלה+119 עמ' (gvulot5782@gmail.com)

ר' בנימין קרלנשטיין שליט"א עמל לברר באופן יסודי את סוגיית גבולות ארץ ישראל על כל משמעותיה, מקצוע שרבים כבר כתבו עליו והעלו בו השערות למכביר, אך עדיין נשאר בו כר נרחב לברורים וחידושים. הרב קרלנשטיין פורש כשמלה בספר זה את גבולות ארץ כנען המצומצמת לרוחותיה (גבולות פרשת מסעי) שגובלים את עיקרה של ארץ ישראל המקודשת, את גבולות כיבושי משה ויהושע בפועל, ואת גבולות ההבטחה 'מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר ועד הנהר' ואת גבולות תקופת בית שני שבהם מחויבים היום במצוות התלויות בארץ, והפליא לשלב מפות טופוגרפיות מרהיבות-עין להמחשה מיטבית. בספר משולבים ביאורים במרחבי המקרא והתלמודים בסוגיות העוסקות בתיאור הגבול, ודין בסוגיות שונות הקשורות לנושא, כמו מה הוא איסור היציאה מן הארץ, ומה היא קדושת הארץ לחלקיה השונים. הוא מאריך בביאור השיטות השונות בגבול הדרומי של הארץ שעד אליו נוהגות בזמן הזה המצוות התלויות בארץ, ויש בקביעתם נפקא-מינה עצומה בעיקר להלכות שמיטה - מדרום לגבול הדרומי אין בפירות והירקות לא איסור עבודה ולא קדושת שביעית והם כשרים בהידור גם בלי היתר מכירה, וגם בשאר שנים אין בהם חובת הפרשת תרומות ומעשרות. נושא מרכזי בספר הוא קביעת גבול הצפון של ארץ כנען ומקומה של העיר העתיקה אנטיוכיה, כאשר לממעטים בשטחה של הארץ עובר הגבול אי-שם באמצע לבנון (עי' לעיל עמ' 54 ואילך). ולמצפינים הוא כולל למעשה כמעט את כל החוף הים-תיכוני עד לדרום טורקיה, ואז מאליה עולה הקושיא איך לא כבשו ויישבו היהודים את השטח הזה בתקופת עולי מצרים ובזמן הבית הראשון? וגם על זה יש תשובה. המחבר משתדל בכל הספר, ואולי זהו חידושו העיקרי, לשלב בין הטופוגרפיה של הארץ לבין הגבולות המתוארים בתורה ובחז"ל, בהנחה שלא מדובר בגבולות טכניים ומלאכותיים אלא בגבולות טבעיים

שבאמת מבדילים, כדרכם של גבולות בדרך כלל, בין איזור לאיזור, וכך הוא מגיע למסקנה משכנעת שג'בל מוסא, שלוחה דרומית-מערבית של הרי 'טורוס אמאנוס' שנוטים אל חוף הים התיכון בדרום מזרח טורקיה, הוא 'הור ההר' הצפוני שהוא הנקודה הצפונית-מערבית של ארץ כנען, והוא גם מתווה את הגבול משם עד 'הנהר' בהתאם לגבולות ההבטחה כאשר ירחיב ה' לנו. מדובר על ספר למדני ומדעי כאחד, רחב היקף ובמתכונת אלבומית, עם קובץ צילומים ומפות יוצא-מן-הכלל ונספחים חשובים ומפתחות מפורטים, ספר חובה לכל מי שעוסק בתחום.

ימים טובים. התבוננות במועדי השנה. הרב אביחי קצין. ירושלים, דברי שיר, תשפ"ב. 252 עמ' (info@dshir.co.il)

הרב קצין משמש כרב ברעננה ומלמד תורה במוסדות שונים. לרגל מלאת ארבעים שנה לפציעתו הקשה במלחמת לבנון בלחימה על ביירות, ממנה הוא איבד רגל ושרד בנס, החליט להוציא לאור דרשות ושיעורים על המועדים שהכין ומסר במשך השנים. הוא מתייחס אל המועדים כמעין 'תחנות' השוכנות על מעגל הזמן, שיש להן צד מעשי והוא ההלכות ומנהגי החג, ויש להן גם צד רוחני ומחשבתי שבו הוא עוסק בספר זה. כך למשל בעמ' 75 הוא עוסק בשלושה היבטים של המעבר החד מהקדושה של יום הכיפורים למעשיות הנמרצות של מצוות חג הסוכות: במהלך הראשון שמחת החג היא התוצאה של הקירבה הרוחנית לקב"ה אחרי הימים הנוראים, כאשר הקירבה הזו ממלאת אותנו אושר ושמחה; במהלך השני מצוות החג הן היישום של הקירבה הזו למעשה ע"י קיום שלל מצוות החג; והגישה השלישית רואה את ימי החג כהשלמה של התשובה ושל הכפרה שבעקבותיה, שהרי קיים חשש שהחזור בתשובה יישאר שפוף ומדוכא אחרי שהפנים את טעויותיו וביקש סליחה עליהם, ובא חג הסוכות ומרים אותו שוב למעלה בקיום המצוות לפרסיהן ובשמחת החג, וכך נשלם מעשה התשובה באופן החיובי ביותר. וזו רק פנינה אחת מתוך הספר. מדור שלם עוסק ב'מועדי אייר' - יום העצמאות, ל"ג בעומר ויום ירושלים, והוא מסתיים בברית הנצח בין עם ישראל לריבונו של עולם שבאה לידי ביטוי מיוחד בשמחתה של ירושלים. דברים מאירים וזורמים ומתקבלים על הלב.

טועמיה חיים זכו. קובץ מאמרים על מסכת בבא בתרא. בעריכת חגי רוזנברג ויונתן אריאל. שעלבים, ישיבת דרך חיים, תשפ"ב. 305 עמ' (ykleumit@gmail.com)

בער"ח מנ"א תשפ"ב סיים מחזור ט"ז את לימודיו בישיבה הקטנה-הלאומית 'דרך חיים' שע"י ישיבת שעלבים, ישיבה שייסד לפני עשרים שנה הרב מתניה אריאל שליט"א (ושמכונה עדיין בפי רבים 'ישיבת גמזו' על שם הכוונה הראשונה, שמעולם לא התממשה, לייסד אותה במושב גמזו הסמוך). בישיבה זו דרך החינוך ואיכות וכמות הלימוד ואורח החיים שואפים להיות כפי שראוי לגמרי לכתחילה, ולמרות הדרישות הגבוהות הביקוש להצטרף אליה גדול. באופן טבעי תלמידים שלא מזדהים עם מטרות הישיבה אינם מגיעים אליה, או שהם נושרים ממנה לאחר זמן קצר. לא מדובר בישיבה לגאונים דווקא - אבל כן בישיבה לעובדי ה',